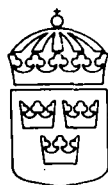

Lagutskottets betänkande

1986/87:23

om ändring i räntelagen (1975:635) m. m.
(prop. 1986/87:72)

LU
1986/87:23

Sammanfattning

I betänkandet behandlas proposition 1986/87:72 vari föreslås vissa ändringar i räntelagen. Propositionen innehåller vidare förslag om att reglerna i rättegångsbalken och vattenlagen om ränta på rättegångskostnad skall anpassas till räntelagens regler. Slutligen föreslås en mindre ändring i avtalslagens ockerparagraf.

I betänkandet behandlas också en under allmänna motionstiden 1987 väckt motion (fp) och två med anledning av propositionen väckta motioner (båda m). I en av motionerna begärs viss ändring i 5§ räntelagen om avkastningsränta. I de båda andra motionerna yrkas att reglerna om rättegångskostnad ändras så att ränta på sådan kostnad utgår även i mål som handläggs i summarisk ordning eller enligt lagen om rättegången i tvistemål om mindre värden.

Utskottet tillstyrker förslagen i propositionen och avstyrker motionsyrkandena. M-, fp- och c-ledamöterna reserverar sig i fråga om ställningstagandet till motionerna om ränta på rättegångskostnad. Två särskilda yttranden föreligger i fråga om propositionens förslag om ändring i räntelagen.

Propositionen

I proposition 1986/87:72 föreslår regeringen (justitiedepartementet) – efter hörande av lagrådet – att riksdagen skall anta i propositionen framlagda förslag till

1. lag om ändring i räntelagen (1975:635),
 2. lag om ändring i rättegångsbalken,
 3. lag om ändring i lagen (1915:218) om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område,
 4. lag om ändring i vattenlagen (1983:291).
- Lagförslagen har intagits i bilaga till betänkandet.

Motionerna

Med anledning av propositionen väckta motioner

Motion 1986/87:I.126 av Allan Ekström (m) vari yrkas att riksdagen beslutar att rätten till ränta på rättegångskostnad skall gälla även i mål som handläggs

enligt lagsökningslagen eller lagen om rättegången i tvistemål om mindre värden.

LU 1986/87:23

Motion 1986/87:L127 av Mona Saint Cyr (m) vari yrkas att riksdagen beslutar om sådan ändring i 5 § räntelagen att i motionen beskrivna missförhållanden undanröjs.

Under allmänna motionstiden år 1987 väckt motion

Motion 1986/87:L804 av Bengt Harding Olson (fp) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär sådan ändring i förordningen (1981:1056) om ersättning för kostnader i mål om lagsökning, betalningsföreläggande eller handräckning vid tingsrätt att denna ersättning även skall innefatta ränta.

Utskottet

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås vissa ändringar i räntelagen (1975:635). Ett förslag innebär att det i lagen skall föras in en möjlighet att jämka en dröjsmålsränta, om gäldenären på grund av sjukdom, arbetslöshet eller någon annan liknande omständighet som han inte har kunnat råda över har varit förhindrad att betala sin skuld i rätt tid och det med hänsyn härtill skulle vara oskäligt med full ränta. Ett annat förslag är att ränta på en skadeståndsfordran som grundas på ett uppsåtligt brott och som inte skall utges i form av livränta alltid skall utgå från den dag då skadan uppkom.

I propositionen föreslås även att reglerna i rättegångsbalken och vattenlagen (1983:291) om ränta på rättegångskostnad skall anpassas till räntelagens regel. Det innebär att räntesatsen i stället för nuvarande fasta 6 % skall vara den som följer av räntelagen, dvs. motsvara riksbankens diskonto med tillägg av 8 procentenheter.

Slutligen föreslås en mindre ändring i avtalslagens ockerparagraf. Genom ändringen anpassas denna paragraf i ett visst avseende till brottsbalkens ockerparagraf.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 1987.

Ändringar i räntelagen

Räntelagen är tillämplig på penningfordringar inom förmögenhetsrättens område. Lagen är dispositiv, dvs. den gäller bara i den mån inte annat är avtalat eller utfäst eller särskilt föreskrivet. Lagen innehåller i första hand regler om dröjsmålsränta. Denna ränta motsvarar riksbankens diskonto med tillägg av 8 procentenheter. Vidare finns en bestämmelse om s.k. avkastningsränta, som utgår vid återbetalning i samband med hävning av avtal på grund av kontraktsbrott eller av liknande anledning. Avkastningsräntan motsvarar diskontot med tillägg av 2 procentenheter. Denna ränta skall under vissa förhållanden utgå också på skadestånd för personskada. I lagen preciseras vidare den tidpunkt från vilken ränta i olika fall skall börja utgå.

Ränta som utgår på grund av avtal kan för närvarande jämkas med stöd av 36 § avtalslagen. I propositionen föreslås att det i räntelagen förs in en

bestämmelse som möjliggör jämkning även av lagstadgad dröjsmålsränta. En förutsättning för att en sådan ränta skall kunna jämkas är enligt förslaget att gäldenären på grund av sjukdom, arbetslöshet eller någon annan liknande omständighet som han inte kunnat råda över har varit förhindrad att betala sin skuld i rätt tid. Härutöver krävs att skyldighet att betala full ränta skulle vara oskäligen med hänsyn till vad som föranlett dröjsmålet. Jämningsregeln föreslås bli tvingande till gäldenärens förmån.

I propositionen föreslås också att ränta på en skadeståndsfordran som grundas på ett uppsåtligt brott och som inte skall utges i form av livränta alltid skall utgå från den dag då skadan uppkom. Rätten till ränta på en sådan fordran regleras för närvarande i 4 § andra stycket räntelagen. Enligt den bestämmelsen utgår ränta på förfallet skadeståndsbelopp från den dag som infaller en månad efter det borgenären framställt krav på ersättning och lagt fram erforderlig utredning till stöd för kravet. Såvitt gäller skadestånd på grund av brott som begåtts av oaktsamhet föreslås i propositionen inte någon ändring.

Vad först gäller frågan om jämkning av dröjsmålsränta vill utskottet erinra om att syftet med sådan ränta är att gäldenären skall förmås att betala sin skuld i tid. Dröjsmålsräntan fungerar med andra ord som ett påtryckningsmedel. Mot en gäldenär som utan att själv vara orsaken till det hamnat i betalningssvårigheter eller av annan anledning inte kan betala i tid är dock hotet om att tvingas betala dröjsmålsränta verkningsslöst och endast ägnat att ytterligare förvärra gäldenärens ekonomiska situation. Utskottet delar därför departementschefens uppfattning att det efter mönster av vad som gäller i våra nordiska grannländer bör öppnas en möjlighet att jämka dröjsmålsräntan. Jämningsmöjligheten bör som föreslås i propositionen endast föreligga när gäldenären på grund av omständigheter som han själv inte kunnat råda över har varit förhindrad att betala i rätt tid. För att markera att jämkning bara skall förekomma i undantagsfall bör en förutsättning vidare vara att skyldigheten att betala full dröjsmålsränta framstår som oskäligen. Genom ett sådant krav uppnås även att jämkning inte kan bli aktuell då dröjsmålet med betalningen varit obetydligt eller räntebeloppet av andra orsaker är lågt. Det är alltså endast i de fall då skyldigheten att betala dröjsmålsränta kan anses vara i mera väsentlig grad betungande för gäldenären som jämkning kan ifrågakomma. Med anledning av att farhågor yppats för att den nya jämningsregeln skall medföra problem för kommuner och andra borgenärer som fortlöpande har att hantera ett stort antal fordringar på enskilda personer vill utskottet understryka att en borgenär inte självmant behöver undersöka huruvida gäldenären är berättigad till jämkning eller ej. Det måste i stället ankomma på gäldenären att göra gällande sin rätt till jämkning.

Med det anförda tillstyrker utskottet att den föreslagna jämningsregeln förs in i räntelagen.

Utskottet godtar vidare den föreslagna ändringen beträffande dröjsmålsränta på skadestånd med anledning av uppsåtligt brott. Genom att ränta skall kunna utgå redan från den dag skadan inträffade i stället för – enligt vad som för närvarande oftast tillämpas – från dagen för delgivning av stämningsansökan i brottmålet förstärks brottsoffrens ställning.

I motion L127 (m) tas upp en fråga om avkastningsränta. Huvudregeln i räntelagen är att ränta på en fordran inte utgår för tiden innan fordringen förföll till betalning. På en fordran som avser återgång av betalning då ett avtal hävts till följd av betalningsmottagarens kontraktsbrott eller på liknande grund utgår dock enligt 2 § andra stycket räntelagen avkastningsränta från den dag betalningen erlades. Räntefoten motsvarar i sådana fall riksbankens diskonto med tillägg av 2 procentenheter (5 § räntelagen).

I motionen beskrivs en situation där tillämpningen av de ovan redovisade reglerna enligt motionärens mening leder till otillfredsställande resultat. En hovrätt hade i en tvist om köp av småhus ålagt säljaren, ett fastighetsbolag, att till köparen återbetala ett visst belopp och därjämte erlagga ränta på beloppet enligt 2 § andra stycket och 5 § räntelagen. Förvärvet av huset hade köparen finansierat genom att uppta ett bostadslån till subventionerad ränta. En följd av domslutet blev att låntagaren/köparen som vinst kunde tillgodo-göra sig den del av dröjsmålsräntan som svarade mot räntesubventionen. Att så sker kan enligt motionären inte ha varit lagstiftarens mening. Motionären yrkar att riksdagen skall besluta om sådan ändring i 5 § räntelagen att det angivna missförhållandet undanröjs.

Den fråga som uppmärksammas av motionären i motion L127 diskuteras från mer allmänna utgångspunkter då räntelagen infördes år 1975. I propositionen med förslag till räntelag (prop. 1975:102) anfördes att då gällande principer för dröjsmålsränta innebar att räntan utgick enligt en i förväg fastlagd räntesats, dvs. utan att man försökte uppskatta borgenärens förlust i det konkreta fallet. Enligt departementschefens mening fanns det inte skäl att i den nya lagen göra avsteg från den principen. Skälet därtill var bl. a. att en omfattande möjlighet till skönsmässig bestämning av dröjsmålsräntan skulle medföra en praktisk osäkerhet som endast delvis kunde upphävas genom tillkomsten av en betydande rättspraxis, och innan en sådan praxis skapats kunde det dröja mycket länge. Det betonades också att det skulle bli vanskligt för domstolarna att ta ställning till om en omständighet var av den särskilda karaktär att den borde medföra avsteg från den schematiskt bestämda dröjsmålsräntan. De synpunkter som anförts beträffande dröjsmålsräntan hade enligt departementschefen giltighet även i fråga om avkastningsräntan.

Enligt utskottets mening har de skäl som sålunda anfördes för att dröjsmåls- och avkastningsränta bör bestämmas enligt en fast räntesats fortfarande bärkraft. Utskottet vill också peka på att en regel av innebörd att den verkliga ränteförlusten skall fastställas i varje enskilt fall skulle medföra en avsevärd belastning på såväl parter som domstolar. Härtill kommer att den individuellt beräknade ränteförlusten nog oftast inte skulle komma att avvika särskilt mycket från den schablonmässigt bestämda. Utredningskostnaderna skulle därför i flertalet fall inte stå i rimlig proportion till beloppet av den ränta tvisten gällde. På grund av det anförda anser utskottet att principen med i förväg fastlagda räntesatser inte generellt bör frångås. Det kan heller inte anses motiverat att i räntelagen, som är avsedd att vara generell tillämplig, särreglera det specialfall som beskrivs i motionen. På grund av det anförda avstyrker utskottet bifall till motion L127.

Ersättning för rättegångskostnad skall enligt 18 kap. 8 § rättegångsbalken (RB) fullt motsvara kostnaden för rättegångens förberedande och talans utförande jämte arvode till ombud eller biträde, såvitt kostnaden skäligen varit påkallad för tillvaratagande av partens rätt. Ersättning skall också utgå för partens arbete och tidsspillan i anledning av rättegången. Enligt bestämmelsen i dess nuvarande lydelse skall ersättning för rättegångskostnad även innefatta ränta efter 6 % från dagen då målet avgörs till dess betalning sker. En bestämmelse om ränta på rättegångskostnad av samma slag som den i RB finns i 20 kap. 5 § vattenlagen (1983:291).

Regler om ersättning för rättegångskostnad finns också i annan lagstiftning. I lagen (1974:8) om rättegången i tvistemål om mindre värden (småmålslagen) föreskrivs sålunda att ersättning för rättegångskostnad i sådana mål inte får avse annat än kostnad för viss rådgivning enligt rättshjälpslagen, ansökningsavgift (för närvarande 250 kr.), resa och uppehälle för part eller ställföreträdare, vittnesbevisning och översättning av handling (8 §). Stadgandet i 8 § småmålslagen har i rättspraxis (NJA I 1981 s. 1006) givits den innebörden att det inte skall utgå ränta på rättegångskostnad enligt den lagen.

Enligt förordningen (1981:1056) om ersättning för kostnader i mål om lagsökning, betalningsföreläggande eller handräckning vid tingsrätt, dvs. mål som handläggs i summarisk ordning, har sökanden rätt till ersättning med skäligt belopp för kostnader som avser eget arbete med anledning av målet och för arvode till ombud eller biträde. Normalt utgår ersättningen med visst i förordningen angivet schablonbelopp, för närvarande 235 kr. i lagsöknings- och handräckningsmål samt 210 kr. i mål om betalningsföreläggande. Till högre belopp får ersättningen bestämmas endast om det finns särskilda skäl. Vidare utgår ersättning för ansöknings- och expeditiionsavgifter, delgivningskostnader samt kostnader för registrerings- och mantalsskrivningsbevis om sådant bevis har behövts. Ansökningsavgiften i mål av detta slag är för närvarande 175 kr. Sökanden har slutligen rätt till skälig ersättning för översättning av handlingar och för avskrifter och kopior utöver visst antal. Ränta på rättegångskostnaden utgår däremot inte.

I propositionen föreslås att reglerna i RB och vattenlagen ändras så att ränta på rättegångskostnader skall utgå enligt räntelagens bestämmelser, dvs. med en räntesats motsvarande diskontot med tillägg av 8 procentenheter.

I motion I.804 (fp) tar motionären fasta på den skillnad i fråga om rätten till ränta på rättegångskostnad som föreligger mellan den ordinära tvistemålsprocessen och den summariska processen. Motionären finner skillnaden svårförklarlig. Enligt hans mening är det en grundläggande princip att den som inte betalar sina skulder i tid skall erlägga ränta till dess betalning sker. Borgenärens ränteförlust blir ju lika betungande oberoende av processformen. Nackdelen av att ränta inte utgår kan rent av bli mer kännbar i den summariska processen eftersom verkställigheten av avgöranden som tillkommit i den ordningen ofta tar längre tid. Enligt motionären är det rimligt att samma ränteregler gäller för samtliga måltyper. Han yrkar därför att

förordningen om ersättning för kostnader i mål om lagsökning, betalningsföreläggande eller handräckning vid tingsrätt ändras så, att ersättningen även innefattar ränta.

I motion L126 (m) framförs synpunkter som i allt väsentligt överensstämmer med dem i motion L804. Motionären anser sålunda att det saknas bärande skäl att låta rätten till ränta på rättegångskostnad vara beroende av i vilken form ett anspråk framställs. Den i propositionen intagna grundsatsen att ersättning för sådana kostnader skall utgå med ränta bör enligt motionären tillämpas fullt ut. Han yrkar därför att riksdagen beslutar att kostnadsersättningen även i lagsökningsmål och småmål skall innefatta ränta.

Utskottet erinrar om att den nuvarande bestämmelsen i RB om ränta på ersättning för rättegångskostnader infördes år 1973 (prop. 1973:30, JuU 17, rskr. 168) och alltså kom till före räntelagen. Den föreskrivna räntefoten på 6 % var den räntesats som då gällde för fordringar i allmänhet när förfallodagen var bestämd. Otvivelaktigt förhåller det sig så att en ränta på 6 % i dag framstår som alltför låg. För den part som förlorar en rättegång och därmed blir skyldig att ersätta motpartens rättegångskostnader är det med nuvarande ränteläge lönsamt att inte betala denna ersättning och i stället låta pengarna stå inne på exempelvis ett bankkonto. För den vinnande parten som haft direkta utlägg innebär nuvarande ordning motsvarande nackdelar. Frågan om ändrade regler för ränta på rättegångskostnader har också tagits upp i motioner vid flera tillfällen, senast vid allmänna motionstiden år 1985. Med hänsyn till då pågående översyn av räntelagen har motionerna avslagits. Enligt utskottets mening är det angeläget att den föreslagna ändringen nu kommer till stånd.

Vad angår den i motionerna upptagna frågan om ränta på kostnader i lagsökningsmål m. m. vill utskottet erinra om att spörsmålet berördes vid tillkomsten av den nuvarande bestämmelsen i 18 kap. 8 § RB. I propositionen (prop. 1973:30) uttalade departementschefen att han inte fann det påkallat att införa någon motsvarande bestämmelse om ränta i mål om lagsökning eller betalningsföreläggande. Kostnaderna i dessa mål uppgick till måttliga belopp, och den ränta som skulle kunna bli aktuell var blygsam. Att komplicera handläggningen och i synnerhet verkställigheten av dessa ytterst talrika mål var enligt departementschefen inte motiverat. Stadgandet i 15 § lagsökningslagen kom att utformas i enlighet med departementschefens ståndpunkt. Där föreskrevs sålunda att hänvisningen till RB:s regler om rättegångskostnad inte skulle gälla bestämmelsen om ränta på kostnadsersättning. Inte heller i mål om betalningsföreläggande infördes någon rätt till ränta.

Utskottet hyser i och för sig förståelse för motionärernas ståndpunkt att rätten till ränta på rättegångskostnad bör vara oberoende av i vilken processuell ordning ett anspråk provas. De skäl som år 1973 anfördes mot att utsträcka rätten till ränta att gälla även i mål om lagsökning och betalningsföreläggande har emellertid enligt utskottets mening alltjämt giltighet. De målen är inte mindre talrika nu, och de rättegångskostnader de kan ge upphov till är fortfarande förhållandevis obetydliga. Det ekonomiska värde som en rätt att erhålla ränta på kostnaderna i detta slags mål kan ha för den enskilde borgenären är med andra ord ganska litet och kan enligt utskottets

mening inte uppväga olägenheterna av det betydande merarbete som den av motionärerna föreslagna ändringen skulle komma att medföra för de dömande och verkställande myndigheterna. Motsvarande synpunkter gör sig gällande i fråga om småmålen och målen om handräckning. Utskottet avstyrker därför bifall till motionerna L126 och L804.

Propositionen i övrigt

Utöver det anförda föranleder propositionen inte några uttalanden från utskottets sida.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *propositionen*

att riksdagen antar de i proposition 1986/87:72 framlagda förslagen till *dels* lag om ändring i räntelagen (1975:635), *dels* lag om ändring i rättegångsbalken, *dels* lag om ändring i lagen (1915:218) om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område, *dels* lag om ändring i vattenlagen (1983:291),

2. beträffande *ränta på rättegångskostnad i lagsökningsmål m. m.*

att riksdagen avslår motionerna 1986/87:L126 och 1986/87:L804,

3. beträffande *avkastningsränta*

att riksdagen avslår motion 1986/87:L127.

Stockholm den 5 maj 1987

På lagutskottets vägnar

Per-Olof Strindberg

Närvarande: Per-Olof Strindberg (m), Lennart Andersson (s), Owe Andréasson (s), Ulla Orring (fp), Martin Olsson (c), Inga-Britt Johansson (s), Allan Ekström (m), Bengt Kronblad (s), Inger Hestvik (s), Marianne Karlsson (c), Berit Löfstedt (s), Ewa Hedkvist Petersen (s), Kjell-Arne Welin (fp), Marianne Carlström (s) och Mona Saint Cyr (m).

Reservation

Ränta på rättegångskostnad i lagsökningsmål m. m. (mom. 2)

Per-Olof Strindberg (m), Ulla Orring (fp), Martin Olsson (c), Allan Ekström (m), Marianne Karlsson (c), Kjell-Arne Welin (fp) och Mona Saint Cyr (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 6 börjar med "Vad angår" och på s. 7 slutar med "och L804" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening bör den principiella utgångspunkten vara att rätten till ränta på rättegångskostnad är oberoende av i vilken processuell

ordning ett anspråk prövas. Redan detta talar starkt för att ränta på sådan kostnad bör utgå även i de s. k. småmålen och i målen enligt lagsökningslagen och handräckningslagen. Härtill kommer att den summariska processen erbjuder ett för parterna enkelt och billigt rättegångsförfarande som i förhållande till antalet mål som handläggs i den ordningen utgör en relativt ringa belastning på domstolarna. Mot bakgrund härav är det även från praktisk synpunkt väsentligt att dessa processformer inte missgynnas. En regel som innebär att en borgenär inte får full täckning för sina – ej obetydliga – kostnader kan leda till att han väljer att i stället göra sitt krav gällande i en annan och processekonomiskt sett olämpligare ordning. Intresset av att bespara främst de verkställande myndigheterna det merarbete som genomförandet av motionärernas förslag skulle medföra har enligt utskottets mening inte heller den tyngd att det kan motivera bibehållande av nuvarande ordning, trots de svagheter från både principiell och praktisk synpunkt som är förknippade med den. Utskottet anser därför att de berörda rättegångskostnadsreglerna bör ändras i enlighet med vad som förordas i motionerna L126 och L804.

dels att utskottet under moment 2 bort hemställa

2. *beträffande ränta på rättegångskostnad i lagsökningsmål m. m.*
att riksdagen med anledning av motionerna 1986/87:L126 och 1986/87:L804 dels som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om att ersättning för kostnader i mål om lagsökning, betalningsföreläggande eller handräckning vid tingsrätt bör omfatta även ränta, dels hos regeringen begär förslag till lag om ändring i lagen (1974:8) om rättegången i tvistemål om mindre värden.

Särskilda yttranden

Propositionen (mom. 1)

1. Per-Olof Strindberg (m), Ulla Orring (fp), Martin Olsson (c), Allan Ekström (m), Marianne Karlsson (c), Kjell-Arne Welin (fp) och Mona Saint Cyr (m) anför:

Som framhållits av Sveriges Advokatsamfund (prop. s. 83) har dröjsmålsrättan ett dubbelt syfte, nämligen att dels utgöra påtryckningsmedel för att förmå gäldenären att betala, dels ock utgöra ersättning till borgenären för att gäldenären tillgodogjort sig avkastningsvärdet på hans kapital (se även SOU 1974:28 s. 101).

I enlighet härmed kan dröjsmålsrättan från en sida sett sägas innebära, att borgenären blir tillgodosedd utöver den nivå som bestäms enbart av önskemålet att erhålla skälig avkastning på kapitalet. Det synes naturligt att vid fall av s. k. social force majeure – som nu föreslås införd i räntelagen – fästa vikt vid denna principiella skillnad i konstruktionen av dröjsmålsrättan. Till den del jämkning tar sig uttryck i att gäldenären befrias från att utge vad som motsvarar påtryckningsfunktionen drabbas ju inte borgenären på samma sätt som om han skulle gå miste om skälig avkastning på sitt kapital.

Ordalagen i lagtexten hindrar enligt vår mening inte domstolen från att vid

sin "skälighetsbedömning" ta den hänsyn till den andra parten i rättsförhållandet som framgår av det anförda.

LU 1986/87:23

Vi har inte velat reservera oss mot vad utskottet anför men har med hänsyn till intresset av likformighet och förutsebarhet i rättstillämpningen önskat framföra vår uppfattning i saken.

2. Per-Olof Strindberg, Allan Ekström och Mona Saint Cyr (samtliga m) anför:

Genom avregleringen av kreditmarknaden har det s. k. allmänna diskontot fått mindre betydelse som uttrycksmedel för ränteläget i Sverige. Marknadens krafter avgör nu vilka olika räntor som tas ut för olika krediter. Det är mot bakgrund härav olyckligt att det allmänna diskontot används som utgångspunkt för räntebestämningen i räntelagen. Vi förutsätter att regeringen följer utvecklingen på kreditmarknaden också med hänsynstagande till det allmänna diskontots betydelse som uttryck för ränteläget i landet. Skulle utvecklingen visa att det allmänna diskontot inte längre utgör ett uttryck för det verkliga ränteläget förutsätter vi att regeringen framlägger förslag om ändring av räntelagen härutinnan.

Vi önskar i detta sammanhang påpeka att det är mycket olyckligt att den nu införda "force majeure-regeln" inte motsvaras av en liknande regel för offentliga utskylder. Vi förutsätter att regeringen framlägger förslag om införande av en sådan regel jämväl för detta område.

1 Förslag till

Lag om ändring i räntelagen (1975:635)

Härigenom föreskrivs i fråga om räntelagen (1975:635)

dels att 1 och 4 §§ skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas en ny paragraf, 8 §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

Denna lag är tillämplig på penningfordran inom förmögenhetsrätens område. Lagen gäller i den mån ej annat är avtalat eller utfäst eller särskilt föreskrivet.

Denna lag är tillämplig på penningfordran inom förmögenhetsrätens område.

Lagen gäller i den mån ej annat är avtalat eller utfäst eller särskilt föreskrivet. *Avtalsvillkor som inskränker gäldenärens rätt till jämkning enligt 8 § är dock utan verkan mot denne.*

4 §

I annat fall än som avses i 3 § utgår ränta på förfallen fordran, för vilken betalningstiden försittes, från den dag som infaller en månad efter det borgenären har avsänt räkning eller på annat sätt framställt krav på betalning av bestämt belopp med angivande att underlåtenhet att betala medför skyldighet att utge ränta. Gäldenären är dock ej skyldig att erlagga ränta för tid innan räkningen eller kravet har kommit honom till handa.

Avser fordringen skadestånd eller annan liknande ersättning som ej kan fastställas utan särskild utredning, utgår ränta på förfallet belopp från den dag som infaller en månad efter det borgenären har framställt krav på ersättning och lagt fram utredning som med hänsyn till omständigheterna skäligen kan begäras av honom. Gäldenären är dock ej skyldig att erlagga ränta för tid innan kravet och utredningen har kommit honom till handa.

Oavsett vad som föreskrives i första och andra styckena utgår ränta på förfallen fordran senast från dagen för delgivning av ansökan om lagsökning eller betalningsföreläggande eller av stämning i mål om utgivande av betalning.

Utan hinder av bestämmelserna i andra och tredje styckena utgår ränta på en fordran, som avser skadestånd med anledning av ett uppsåtligt brott och inte skall utges som livränta, alltid från den dag då skadan uppkom.

8 §

Har en gäldenär på grund av sjukdom, arbetslöshet eller annan liknande omständighet som han inte har kunnat råda över varit förhindrad att betala i rätt tid och

skulle en skyldighet att utge full ränta med anledning av dröjsmålet med hänsyn härtill vara oskälig, får den ränta som annars skulle utgå jämkas.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1987.
2. Den nya bestämmelsen i 8 § tillämpas endast på ränta för tid efter ikraftträdandet.
3. I fråga om ränta på skadeståndsfordran med anledning av brott som har utförts före ikraftträdandet gäller äldre bestämmelser.

2 Förslag till

Lag om ändring i rättegångsbalken

Härigenom föreskrivs att 18 kap. 8 § rättegångsbalken skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

18 kap.

8 §¹

Ersättning för rättegångskostnad skall fullt motsvara kostnaden för rättegångens förberedande och talans utförande jämte arvode till ombud eller biträde, såvitt kostnaden skäligen varit påkallad för tillvaratagande av partens rätt. Ersättning skall ock utgå för partens arbete och tidspillan i anledning av rättegången. Såsom åtgärd för rättegångens förberedande anses förhandling för biläggande av tvistefråga som har omedelbar betydelse för partens talan.

Ersättning för rättegångskostnad skall även innefatta ränta *efter sex procent* från dagen då målet avgöres till dess betalning sker.

Ersättning för rättegångskostnad skall även innefatta ränta *enligt 6 § räntelagen (1975:635)* från dagen då målet avgöres till dess betalning sker.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1987. Lagen gäller dock ej i fall då ränta har börjat löpa före ikraftträdandet.

3 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1915:218) om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område

LU 1986/87:23

Bilaga

Härigenom föreskrivs att 31 § lagen (1915:218) om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

31 §¹

Har någon begagnat sig av annans trångmål, oförstånd, lättsinne eller beroende ställning i *förhållande till honom* till att taga eller betinga sig förmåner, vilka stå i uppenbart missförhållande till det vederlag, som må hava blivit erlagt eller utfäst, eller för vilka något vederlag icke skall utgå, vare rättshandling, som sålunda tillkommit, icke gällande mot den förfördelade.

Har någon begagnat sig av annans trångmål, oförstånd, lättsinne eller beroende ställning till att taga eller betinga sig förmåner, vilka stå i uppenbart missförhållande till det vederlag, som må hava blivit erlagt eller utfäst, eller för vilka något vederlag icke skall utgå, vare rättshandling, som sålunda tillkommit, icke gällande mot den förfördelade.

Lag samma vare, där sådant otillbörligt förfarande, som i första stycket avses, ligger annan till last än den, gent emot vilken rättshandlingen företogs, och denne ägde eller bort äga kunskap därom.

Om avtal rörande bärgning gälle vad särskilt är stadgat.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1987. Har en rättshandling tillkommit före ikraftträdandet tillämpas 31 § i dess äldre lydelse.

4 Förslag till

Lag om ändring i vattenlagen (1983:291)

Härigenom föreskrivs att 20 kap. 5 § vattenlagen (1983:291) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

20 kap. 5 §

I ansökningsmål får sökanden åläggas att betala ersättning för motparters rättegångskostnader även om deras talan inte har blivit prövad slutligt vid domstolen. Ersättningen skall även innefatta ränta *efter sex procent* från dagen för beslutet till dess betalning sker.

I ansökningsmål får sökanden åläggas att betala ersättning för motparters rättegångskostnader även om deras talan inte har blivit prövad slutligt vid domstolen. Ersättningen skall även innefatta ränta *enligt 6 § räntelagen (1975:635)* från dagen för beslutet till dess betalning sker.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1987. Lagen gäller dock ej i fall då ränta har börjat löpa före ikraftträdandet.

¹ Senaste lydelse 1955:231.